

# Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi

Editörler:

Prof. Dr. Refik Turan - Prof. Dr. Kadir Ulusoy

4. Baskı



**Editörler:** Prof. Dr. Refik TURAN - Prof. Dr. Kadir ULUSOY

## **FARKLI YÖNLERİYLE DEĞERLER EĞİTİMİ**

ISBN 978-605-364-822-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Eylül 2014, Ankara

4. Baskı: Temmuz 2023, Ankara

Yayın-Proje: Ferdi Akkaya

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

### **İletişim**

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: [www.pegem.net](http://www.pegem.net)

E-ileti: [pegem@pegem.net](mailto:pegem@pegem.net)

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

## ÖN SÖZ

Son yıllarda dünyadaki, bölgemizdeki ve ülkemizdeki gelişmeler değerler eğitime ne kadar ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının program çalışmalarında ve son zamanlarda yapılan birçok konferans, seminer, çalıştay ve sempozyumda değerler eğitimi üzerinde durulması dikkate değer gelişmelerdir.

Toplumları şekillendiren eğitim süreci içerisinde ruh katılmak istenildiğinde “değerler eğitime” ihtiyaç duyulur.

İnancımızda, kültürümüzde ve tarihimizde değerli bir toplum olunması için söylenenler ve yapılanlar o kadar fazladır ki bunları eğitim ve öğretimle şimdiki ve gelecek nesillere aktarmak görevimizdir.

“Ben ancak güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim”, diyen Hz. Muhammed (s.a.v.), “İman bakımından müminlerin en mükemmeli, ahlak bakımından en güzel olan ve ailesine en güzel davranandır” hadisiyle de çağımıza da ışık tutan bir yol göstermiştir.

Hz. Ali'nin söylediği gibi “nasıl bakarsan öyle görürsün” sözünden esinlenerek, “iyi bakalım ki iyi görelim”, “güzel bakalım ki güzel görelim” anlayışıyla hareket edip,

Atatürk'ün de belirttiği gibi “millî mevcudiyetin temelini, millî şuurda ve millî birlikte görmekteyiz” her türlü millî görevi yerine getirirken de millî ahlâka ve millî değerlere sahip olarak hareket etmeliyiz.

Her alanda ihtiyaç duyulan ve gerçekten içinin iyi doldurulması gereken bir kavram olan “değer” farklı yönleriyle ele alındıkça daha da etkili olacaktır. Bu bilinçle, yaklaşık 1 yıl önce çıktığımız yolda 15 bölümden oluşan güzel bir kitap ortaya çıkarmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Kitabımızda değerler ve değerler eğitiminin farklı yönleri ele alınırken, özellikle okulda, ailede ve çevrede değerler eğitiminin önemine vurgu yapılmıştır. Değerler eğitiminin ayrılmaz parçaları olan karakter eğitimi, demokratik vatandaşlık, insan hakları eğitimi, çocuk hakları ve okul kültürü ile değerlerin medya boyutu üzerinde durulması kitabımızın önemini artırmaktadır. Demokratik vatandaşlık, değerler eğitimi ve vatandaşlık eğitiminin verilmesinde önemli yere sahip olan yurt bilgisi, sosyal bilgiler ve tarih derlerinde değerler eğitimi üzerinde de durulmuştur.

Kitabımızın değerler eğitimi, demokratik vatandaşlık ve insan hakları başta olmak üzere eğitimin birçok alanına katkı sağlaması amacıyla...

Kitabımızın oluşumu aşamasında emeği geçen tüm yazar arkadaşlara ve kitabın dizgi aşamasında emek veren Pegem Akademi çalışanlarına ve şirket müdürü Servet Sarıkaya'ya teşekkür ederiz.

**Prof. Dr. Refik TURAN**  
**Prof. Dr. Kadir ULUSOY**  
**Kasım 2019, Ankara**



## BÖLÜMLER VE YAZARLARI

### BÖLÜM 1

#### DEĞERLİ BİR KAVRAM OLARAK "DEĞER VE DEĞERLER EĞİTİMİ"

**Prof. Dr. Kadir ULUSOY**

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD.  
ulusoykadir@gmail.com

**Prof. Dr. Ali ARSLAN**

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü  
cimderaslan@hotmail.com

### BÖLÜM 2

#### OKULDA DEĞERLER EĞİTİMİ

**Doç. Dr. Tuğba SELANİK AY**

Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ABD.  
tsay@aku.edu.tr

### BÖLÜM 3

#### OKUL KÜLTÜRÜNDE DEMOKRASİNİN YERİ

**Doç. Dr. Metin ELKATMIŞ**

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye  
İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ABD.  
metinelkatmis@hotmail.com

### BÖLÜM 4

#### AİLEDE DEĞERLER EĞİTİMİ VE PROGRAM İHTİYACI

**Doç. Dr. Vedat AKTEPE**

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ABD.  
vedat.aktepe@hotmail.com

## **BÖLÜM 5**

### **TOPLUMSAL YAŞAM VE DEĞERLER**

**Doç. Dr. Taha YAZAR**

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim  
Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü  
tahayazar2011@gmail.com

## **BÖLÜM 6**

### **ÇEVRESEL DEĞERLER VE EĞİTİMİ**

**Prof. Dr. Kadir KARATEKİN**

Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Sınıf Öğretmenliği ABD.  
kadirkaratekin@gmail.com

**Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ**

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD.  
sonmez.omerfaruk@gmail.com

## **BÖLÜM 7**

### **MEDYA VE DEĞERLER**

**Prof. Dr. Kubilay YAZICI**

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD  
kyazici@nigde.edu.tr

**BÖLÜM 8****DEĞER EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLAR İLE BELİRLİ GÜN VE HAFTALARDAN YARARLANMA****Prof. Dr. Handan DEVECİ**

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD.  
hanil@anadolu.edu.tr

**Prof. Dr. Tuba ÇENGELCİ KÖSE**

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD.  
tubacengelci@anadolu.edu.tr

**BÖLÜM 9****KARAKTER EĞİTİMİNDE VATANDAŞLIK EĞİTİMİNİN YERİ VE ÖNEMİ****Dr. Öğr. Üyesi Ebru AY**

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD.

**BÖLÜM 10****VATANDAŞLIK, DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ****Prof. Dr. Zafer ÇAKMAK**

Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD.  
zafercakmak23@gmail.com

**Doç. Dr. İsmail Hakan AKGÜN**

Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi  
İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD.  
hakanakgun02@gmail.com

## **BÖLÜM 11**

### **DEMOKRATİK VATANDAŞLIK VE ÇOCUK HAKLARI EĞİTİMİ**

**Prof. Dr. Zihni MEREY**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD

zihnimerey@hotmail.com

**Prof. Dr. Zafer KUŞ**

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD.

zaferkus@gmail.com

## **BÖLÜM 12**

### **TARİH EĞİTİMİ VE DEĞERLER**

**Prof. Dr. İsmail H. DEMİRCİOĞLU**

Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi

**Doç. Dr. Ebru DEMİRCİOĞLU**

Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi

## **BÖLÜM 13**

### **İLKOKUL YURT BİLGİSİ, TOPLUM VE ÜLKE İNCELEMELERİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA DEĞER VE DEĞERLER EĞİTİMİ**

**Prof. Dr. Bayram TAY**

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi

**Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ**

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi



**BÖLÜM 14****DEĞER KAZANDIRMADA ÖRNEK OLAY İNCELEME YÖNTEMİ****Prof. Dr. Ahmet NALÇACI**

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi.  
ahnalcaci@hotmail.com

**BÖLÜM 15****SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DEĞER EĞİTİMİ ETKİNLİK  
ÖRNEKLERİ: İLKOKUL 4. SINIF****Doç. Dr. Mustafa TAHİROĞLU**

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi,  
İlköğretim Sınıf Öğretmenliği ABD.  
mtahiroglu@nevsehir.edu.tr

**BÖLÜM 16****HAYAT BİLGİSİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ****Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI**

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,  
İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD.  
kaymakci37@yahoo.com



## İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
-------------	-----

### **BÖLÜM 1** **DEĞERLİ BİR KAVRAM OLARAK** **“DEĞER VE DEĞERLER EĞİTİMİ”** *(syf: 1-16)*

Giriş.....	2
Değer Nedir?.....	3
Değerler Eğitimi .....	7
Sonuç.....	11
Kaynakça.....	13
Yazarlar Hakkında.....	15

### **BÖLÜM 2** **OKULDA DEĞERLER EĞİTİMİ** *(syf: 17-40)*

Giriş.....	18
Değer Eğitimine Yönelik Olarak Okullarda Gerçekleştirilebilecek Etkinlikler .....	21
Programda Yer Alan Değerlere Yönelik Olarak Gerçekleştirilebilecek Etkinlik Örnekleri .....	22
Adil Olma Değeri .....	22
Aile Birliğine Önem Verme Değeri .....	23
Bağımsızlık Değeri .....	23
Barış Değeri.....	24
Bilimsellik Değeri.....	24
Çalışkanlık Değeri.....	25
Dayanışma Değeri.....	26
Duyarlılık Değeri.....	27
Dürüstlük Değeri .....	28
Estetik Değeri.....	28
Hoşgörü Değeri .....	29
Misafirperverlik Değeri.....	29
Özgürlük Değeri.....	30

Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değeri .....	31
Sevgi Değeri .....	32
Sorumluluk Değeri.....	33
Saygı Değeri .....	33
Temizlik Değeri .....	34
Vatanseverlik Değeri.....	35
Yardımseverlik Değeri .....	35
Kaynakça.....	37
Yazar Hakkında.....	40

### **BÖLÜM 3**

## **OKUL KÜLTÜRÜNDE DEMOKRASİNİN YERİ**

*(syf: 41-76)*

Giriş.....	42
Okul.....	43
Okulun Geleceği.....	45
Kültür .....	49
Örgüt Kültürü .....	50
Örgüt Kültürünü Oluşturan Temel Unsurlar.....	52
Değerler .....	53
Normlar .....	53
İnançlar (Varsayımlar/Sayıtlılar).....	54
Adetler .....	54
Seramoniler ve Törenler .....	54
Semboller .....	54
Dil.....	55
Hikâye ve Masallar .....	55
Kahramanlar .....	55
Okul Kültürü.....	56
Demokrasi.....	57
Okul Kültüründe Demokrasinin Gelişmesinde Rol Alan Aktörler.....	59
Okul Kültüründe Demokrasinin Uygulama Alanları.....	64
Kaynakça.....	72
Yazar Hakkında.....	76

**BÖLÜM 4**  
**AİLEDE DEĞERLER EĞİTİMİ VE PROGRAM İHTİYACI**  
(*syf: 77-94*)

Giriş.....	78
Aile .....	78
Okulda Yürütülen Değerler Eğitimi Sürecinde Ailenin Yeri ve Önemi.....	79
Ailenin Değerler Eğitimi Sürecindeki Görev ve Sorumlulukları.....	85
Değerlerin Ailelere Öğretilmesinde Program İhtiyacı .....	87
Sonuç.....	88
Kaynakça.....	91
Yazar Hakkında.....	94

**BÖLÜM 5**  
**TOPLUMSAL YAŞAM VE DEĞERLER**  
(*syf: 95-114*)

Giriş.....	96
Sosyoloji (Toplumbilim).....	96
Toplum.....	98
Toplumsallaşma (Sosyalleşme).....	99
Toplumsal Kontrol Mekanizmaları.....	100
Toplumsal Açından Değerler .....	101
Toplumsal Yaşam, Değerler ve Aile .....	104
Toplumsal Yaşamda Değerler ve Öğretmenlerin Rolü .....	106
Toplumsal Yaşamda Değerlerin Önemi ve Gerekliliği .....	107
Sonuç.....	109
Kaynakça.....	111
Yazar Hakkında.....	114

**BÖLÜM 6**  
**ÇEVRESEL DEĞERLER VE EĞİTİMİ**  
(syf: 115-140)

Giriş.....	116
Çevre.....	117
Çevre Sorunları .....	118
Çevre ve Tutumlar .....	119
Çevre ve Değerler .....	121
İnsan-Merkezci Çevre Etiği .....	124
Çevre Merkezci Çevre Etiği .....	126
Çevresel Değerlerin Eğitimi.....	132
Kaynakça.....	137
Yazarlar Hakkında.....	140

**BÖLÜM 7**  
**MEDYA VE DEĞERLER**  
(syf: 141-190)

Giriş.....	142
Medya ve Değerler .....	142
Medya, Denetim ve Özgürlük .....	172
Medya Okuryazarlığı Dersi.....	176
Sonuç.....	178
Kaynakça.....	180
Yazar Hakkında.....	189

## **BÖLÜM 8**

### **DEĞER EĞİTİMİNDE GÜNCEL OLAYLAR İLE BELİRLİ GÜN VE HAFTALARDAN YARARLANMA**

*(syf: 191-210)*

Giriş.....	192
Değer Eğitiminde Güncel Olay Öğretimi .....	192
Değer Eğitiminde Güncel Olaylardan Yararlanmaya Yönelik Etkinlikler.....	194
Değer Eğitiminde Belirli Gün ve Haftalardan Yararlanma.....	196
Değer Eğitiminde Belirli Gün ve Haftalardan Yararlanmaya Yönelik Örnek Etkinlikler.....	202
Değer Eğitiminde Güncel Olaylardan Yararlanmaya Yönelik Örnek Ders Planı.....	203
Sonuç.....	208
Kaynakça.....	209
Yazarlar Hakkında.....	210

## **BÖLÜM 9**

### **KARAKTER EĞİTİMİNDE VATANDAŞLIK EĞİTİMİNİN YERİ VE ÖNEMİ**

*(syf: 211-226)*

Giriş.....	212
Karakter ve Karakter Eğitimi .....	212
Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi.....	214
Karakter Eğitimi ve Vatandaşlık Eğitimi İlişkisi .....	218
Sonuç.....	222
Kaynakça.....	223
Yazar Hakkında.....	225